

Sociální psychologie

Doc. PhDr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Co je a čím se zabývá sociální psychologie

- ◆ Věda o sociální interakci a interpersonálních (sociálních) vlivech. *Studuje společenský život člověka, jeho vztahy k jiným, aktivity, zvláštnosti sdružování lidí, strukturu a dynamiku sociálních útvarů.*
- ◆ Zaměřuje se zejména na psychickou stránku této interakce.
- ◆ Zkoumá, jak se člověk v sociálních situacích utváří a jak v nich působí na své sociální prostředí. Studuje vlivy kulturního prostředí na člověka.
- ◆ Předmět studia se neustále vyvíjí.

Dimenze sociální psychologie

- Intrapersonální - změny a důsledky spol. života uvnitř osobnosti
- Interpersonální – mezilidské vztahy (kontakt, jevy ve skupině)
- Společenská – (neosobní) – produkty společenského života (tradice, normy, mechanismy společenské kontroly...)

Význam

- ◆ Přináší základní poznatky o mechanismech fungování mezilidských vztahů a sociálních útvarů, o sociálním učení a utváření osobnosti, základních složkách soc. kontaktu, soc. postojích
- ◆ Umožňuje tak porozumět tomu, jak myšlenky, city a chování jedinců jsou ovlivňované aktuální, představovanou nebo naznačovanou přítomností jiných. Porozumět podstatě sociálních jevů.
- ◆ Přispívá k efektivnímu působení učitele na rozvoj osobnosti žáků, sociálních vztahů, pozitivního klimatu, k efektivnímu řešení sociálních jevů.

Funkce

- ◆ Teoretická vysvětlení sociálních jevů
- ◆ Angažování se při jejich řešení

Tematické okruhy ke zkoušce

Předmět sociální psychologie.

Teorie sociální podmíněnosti člověka.

Otázka socializace lidského jedince. Mechanismy socializace.

Sociální a interpersonální percepce (sociální poznávání).

Formování dojmu. Faktory působící na interpersonální percepci. Chyby interpersonální percepce, stereotypy.

Sociální interakce. Agrese. Asertivita. Prosociální chování.

Sociální komunikace.

Náročné sociální situace.

Psychologie skupinového života. Sociální skupina, její znaky, klasifikace. Skupinová struktura a dynamika. Vůdcovství ve skupině.

Vliv skupiny na činnost jedince. Mechanismy sociálního tlaku. Konformita.

Sociální postoje - podstata, funkce, vlastnosti, struktura, utváření a změny. Teorie kognitivní disonance.

Předsudky.

Metody a techniky sociální psychologie

Literatura

- ◆ Čáp, J. – Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 80- 7178-463-X.
- ◆ Čížková, J. *Přehled sociální psychologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.
- ◆ HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006.
- ◆ KOUKOLA, B., URBANOVSKÁ, E. *Sociální psychologie. Studijní opora*. 1. vyd. [online]. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2017.
- ◆ NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1.vyd. Praha: Academia, 2000.
- ◆ ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
- ◆ URBANOVSKÁ, E. *Sociální a pedagogická psychologie. Texty k distančnímu vzdělávání*. Olomouc: VUP, 2006. ISBN 80-244-1410-4
- ◆ URBANOVSKÁ, E. *Sociální psychologie a psychologie zdraví. Opava: 2019*
- ◆ VEREŠOVÁ, M. a kol. *Sociálna psychológia – človek vo vzťahoch*. Nitra: Enigma, 2007.
- ◆ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8.

Literatura 2

- ◆ **ONDREJKOVIČ, P. a kol.: Sociálna patológia. Bratislava: VEDA, 2009. ISBN 9788022410748**
- ◆ HOLEČEK, Václav. *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3704-1.
- ◆ DAŘÍLEK, Pavel. *Agrese a šikana u dětí a možnosti jejich zvládnání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 60 s. Studijní opora. ISBN 978-80-244-3758-3.
- ◆ ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 155 s. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.
- ◆ BECHYŇOVÁ, Věra a kol. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Vyd. 1. Praha: IREAS, 2007. 229 s. ISBN 978-80-86684-47-5.
- ◆ KALIBOVÁ, Petra a KALIBA, Martin. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě v kontextu současného školství*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 91 s. ISBN 978-80-7435-507-3.
- ◆ VANÍČKOVÁ, Eva, HYNČICA, Viktor a VOTAVOVÁ, Jana. *Násilí namířené proti sobě samému u teenagerské populace*. Vyd. 1. V Praze: UK - 3. LF, 2010. 60 s. ISBN 978-80-254-9075-4.

Vývoj sociální psychologie jako vědy

Počátky sociální psychologie

SP prošla bouřlivým vývojem

Vliv jiných vědních oborů (zejm. sociologie)

Počátek: 1908 - vydání dvou učebnic (McDougall; E. A. Ross)
– vliv na soc. chování soc. okolí x vrozené tendence

Před r. 1908 mnoho dalších autorů (mj. G.A.Lindner – úkolem
SP = výklad jevů vzájemného působení jedinců + výklad
vztahu jedince a společnosti)

Poznatky ze sledování vlivu přítomnosti jiných lidí na výkon
jedince (cyklisté pracovní prostředí)

SP vzniká jako hraniční disciplína – pojítka mezi strukturou
osobnosti a strukturou sociální reality

2 linie v SP – psychologizující a sociologizující: SP je podoblast
sociologie (J. Delamar, Handbook of social psychology,
2003) x SP je součást struktury psychol. disciplín

SP je dnes považována za základní psychologickou disciplínu

1. etapa (1908 -1945)

- ◆ E. Ross a W. McDougall – učebnice Social Psychology; studie W. I. Thomase, F. Znanieckeho (tematika sociálních postojů); 1921 The Journal of Abnormal and Social Psychology; 30. léta další studie (teorie agrese, sociální učení, sociální normy, vůdcovské styly);
- ◆ 1935 – The Handbook of Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
  - Zvládnutí „abecedy“ – učebnice, příručky
  - Ohraničení vlastního pole (studium sociálních postojů)
  - Vývoj specifických nástrojů (postojové škály, sociometrie)

2. etapa (1945-1969)

- ◆ 1954 - druhá edice The Handbook of Social Psychology; Festinger – teorie kognitivní disonance; základy atribuční teorie;
- ◆ Časopis –Journal of Personality and Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
  - Rozšíření záběru (nejen postoje; zájem o malé skupiny, struktura, dynamika, vůdcovství, percepce, komunikace)
  - Punc vědeckosti (experimentování, experiment)
  - Teorie zastřešující celou disciplínu – nepodařilo se
  - Praktická využitelnost sociálně psychologických poznatků – malá (SP se nestala nástrojem řízení společenského života ani předcházení sociálním konfliktům)

3. etapa (1970 – současnost)

- ◆ 1985, 1998 – třetí a čtvrtá edice The Handbook of Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
  - Hledání nové metodologie (laboratorní x terénní exp.)
  - Přivést SP k řešení každodenních sociálních problémů člověka
  - Normativní způsob vysvětlování sociálního chování (ve vztahu k osvojeným sociálním normám)
  - Dramaturgický přístup a etnometodologie (vychází z předpokladu, že člověk se chová v závislosti na jím utvořeném obrazu světa – nutné toto zkoumat)
  - Etogenika - analyzovat slovní vyjádření lidí k popisu jevů; smysl chování je potřeba hledat v kontextu situace
  - Analýza diskurzu – metoda studující způsob, jak člověk popisuje, vysvětluje stav věcí a jak je prožívá

Děkuji za
pozornost

Kontakt:

evaurb@volny.cz